

ARNAU MARGENET ORTEGA

Pel retrovisor

Obra finalista del II Concurs de Relats Breus de la UAB
«L'Autònoma en 3.000 paraules»

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Servei de Publicacions

Pel retrovisor d'Arnau Margenet Ortega és una de les dues obres finalistes del II Concurs de Relats Breus «L'Autònoma en 3.000 paraules», convocat per la Universitat Autònoma de Barcelona, i que té com a objectiu promoure, entre els estudiants, la creació literària i contribuir a dinamitzar la vida cultural de la UAB.

© del text: Arnau Margenet Ortega, 2011
© de l'edició: Servei de Publicacions de la UAB, 2011

Fotografia de la coberta:
CC enanon 2010

Edició:
Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
Edifici A. 08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)
Tel. 93 581 10 22
Fax 93 581 32 39
sp@uab.cat
www.uab.cat/publicacions

1

Amb un sacseig, comprovo que el maleter s'ha tancat correctament i emprenem el camí. Són les nou. El sol s'alça a poc a poc; la tramuntana, que ha colpejat impenitentment les persianes durant tota la nit, ha tingut un efecte purgador en el cel, ara asserenat, i una intensa olor d'anxoves fa que em grati el nas ara sí ara també. Les nenes estan especialment alterades, avui. La Laura, al punt d'aixecar-se al matí, com revelant un gran secret atrapat durant les vuit hores de son, s'ha incorporat i des del llit ha llançat la primera de les innumerables preguntes sobre Bellaterra. Que com és, que si és bonic, que si hi ha platja, que si cal que s'emporti la galleda i el rasclet... La Nora, en canvi, que ja comença a arrossegar aquella suficiència de quan apareix el pèl púbic i el món sembla encapsular-se en un radi de dos metres i escaig, s'ha reclòs en el silenci i rebufa a cada paraula de la seva mare.

—Nora, has endreçat l'habitació abans de marxar? —li diu amb un to acusatiu més o menys dissimulat.

—Bfff... —emet ella, amb la mirada perduda i desesperançada, fixa en un punt imprecís del paisatge en moviment.

Des de fora, ambdues veus sonen desdenyoses, profundament tedioses. Pel retrovisor central observo la Laura. Potineja els cabells de la seva nina i riu i li xiuxiueja coses a l'orella, aliena a l'assumpte. Em mira pel retrovisor i m'ensenya la intermitent filera de dents i cavitats del seu

somriure obert com una canoa. Observo el forat que li ha deixat l'última dent en caure, fa tan sols una setmana, i li torno el somriure. Durant uns segons quedo momentàniament abstret per la tendra imperfecció del seu gest i la seva manera d'entendre la vida, exempta de perquè i quans. Penso en el temps, i en el seu pas inexorable, i com tot canvia segons el moment en què et poses a pensar què és tot això de viure. Ràpidament torno a la carretera, no fos cas que de sobte no hi hagués res en què pensar. Però la Laura de nou capta la meva atenció. Sento, rere el clatell, com remena alguna cosa. Obre una cremallera. Miro pel retrovisor i veig que té tot el braç ficat dins la motxilla —de la qual té l'exclusivitat i defèn amb dents i ungles— i d'on treu el que sembla una peça de roba. Dirigeixo la mirada fugaçment a la carretera per comprovar que tot va com ha d'anar i que disposaré d'uns segons més per distreure'm i esbrinar què té entre mans la meva filla. Quan aixeco de nou la mirada veig què és i somric tot bellugant el cap.

—Laura, ja t'he dit que a Bellaterra no hi ha platja. A més, som al març; no t'hi ficaries pas a l'aigua, reina.

—I tant que sí! —em respon ella tot arrufant el nas—. A més, la mama m'ha dit que el tiet té piscina a la casa nova.

—Sí, sí que en té. Però no serà pas plena, i si ho és, serà bruta i plena de fulles i mosquits morts. No crec que t'hi vulguis banyar...

—Que sí! M'és igual si hi ha mosquits, com si hi ha ànecs morts...

La imatge dels ànecs sense vida, disseminats arreu de la piscina, envoltats de centenars de

plomes, algunes surant en l'assossec d'un mar de diumenge fred i emboirat, d'altres sotmeses a l'aleatori i circumdant descens de la caiguda, sanguinolentes i òrfenes..., sembla no afligir gaire la Laura, que està emmurriada i de braços plegats.

—Al tiet segur que li és igual... —sentencia.

Al tiet Francesc segur que no li és igual, penso. Tot i que estic en desacord amb ella, no li ho faig saber; ja està prou empenyada per seguir-li el joc. A més, el tiet deurà estar massa enfeinat desbrossant el jardí, entatxonant claus per aixecar una tanca o dissuadint els nens que no pot-negin les parets acabades de pintar, per atendre les peticions de la seva neboda. «He trobat la solució als problemes que em cauen al damunt...», em va dir dies enrere per telèfon. Home previsor, el tiet Francesc, abans d'empolainar la casa de dalt a baix i aixecar cap tanca, va dedicar un cap de setmana sencer a muntar un petit parc lúdic —no sense maldecaps respecte a la direcció en què devia entendre les instruccions. Així, amb la inapel·lable màgia dels tobogans i el gronxador, distrauria transitòriament la gossada i podria dedicar més temps a la casa, a fer esport i als afers maritals. «Aquest parc em portarà la felicitat, tet», em va confiar. Sense adonar-me'n, a la Laura li ha passat l'empenyada —com solen fer les criatures, s'empenya amb freqüència i sense gaire convicció— i la seva curiositat, que mai no se'n ressent, no triga a irrompre com si res.

—I és maca la casa?

La casa, jo ja l'havia vista. El nano del meu germà es va dedicar a fer-hi fotos des de totes les bandes possibles —per dins, per fora, des de dins i des de fora— i després va enviar un correu

electrònic a tots els seus contactes amb un epígraf que deia: «La nova casa! Al·lucinant!», amb el presumptuós aplec d'instantànies adjunt. És una casa de pedra calcària amb sostre de pissarra que se situa al cim d'un d'aquests carrers residencials de Bellaterra que pugen i baixen amb molta empena. Té una gran xemeneia al centre, garatge amb espai per a tres cotxes, piscina de deu metres de llarg amb una vorada de gres, jardí amb zona de barbacoa, una hamaca peruana subjectada per dues oliveres centenàries, i la cirera del pastís: un fris de marbre situat a la façana del porxo amb una inscripció gran i acollidora: «Benvinguts». Tot i l'esperpent, la zona sembla prou tranquil·la i la casa es troba arrecerada per una pineda frondosa, ubicada a la distància prudencial de qui no pretén fer vida veïnal. A la Nora li anirà com l'anell al dit, penso.

2

Condueixo embadalit. La meva dona, com acostuma a fer per no marejar-se, s'ha adormit. La Nora s'ha esvaït entre els auriculars del seu iPod i mussita una llengua d'avantguarda. I la Laura es grata la cama amb el rasclet de la platja...

—És gaire lluny Bellaterra de l'Escala? —em pregunta quan veu que la miro.

—Doncs..., a una horeta i mitja.

—I és molt, això?

—Doncs, mira, el temps que trigues a comptar fins a mil.

Es queda rumiant i llavors comença a comptar: 1, 2, 3...

Al cap d'una hora em truca el meu germà. «Passa per la Universitat, aniràs més de pressa». Penjo el telèfon, miro la carretera. De sobte, una allau de pensaments m'escup parcialment de l'afer de conduir. «La Universitat...; amb tot això de viure, me n'havia oblidat», em dic. El temps havia reorganitzat les coses i allò que abans era obvi ara ja no ho era tant. Havien passat molts anys, potser una trentena, més dels que podia recordar quan encara estudiava periodisme. Potser per això tenia la inefable certesa que l'etapa universitària l'havia viscuda en una altra vida, o potser l'havia vista des del sofà de casa, mig adormit, en una pel·lícula dominical. La Universitat, la UAB, era, efectivament, a Bellaterra. Era allà, al mateix lloc de sempre, on jo i els meus, ara per ara, ens disposàvem a anar.

El cotxe remuga, o em sembla que remuga. Potser sóc jo, potser és la nostàlgia que crema dins meu. Encara que el cotxe enguany compleix quinze anys. Sí, ha de ser el cotxe. Però sento la cremor, la cremor del temps passat, d'aquella fantasmagòrica impressió mental plena de moviment i color i sentiments tan vius com imprecisos, tan contradictoris com certs. Passat el peatge, i després de recórrer uns quinze quilòmetres d'autovia, topem amb la sortida. Giro amb un gest maldestre i contingut. Amb els anys m'he tornat més aspre i calculador. Entenc que forma part d'un procés natural, no hi puc fer res. L'home experimentat no respon als sentiments que li ofereix la vida com ho faria un iniciat en la matèria, copsa el món amb la perspectiva del temps, de forma més previnguda, referencial, sabuda, i allò que crema amb total impunitat a vint

anys, crema sota el control de la raó —o simplement no crema— a quaranta. No cal dir que jo no en sóc una excepció, i que fins ara m’he considerat un home esculpit pel temps, solemne i reflexiu. Però, sigui per la indicació del meu germà, sobtadament evocadora, o pels bons anys viscuts i els records feridors que en deriven ara, tornar a l’Autònoma em resulta neguitós.

3

«Ostres, mira..., les columnes», dic al meu passat. «No recordava que fossin recargolades», penso. Arribo a la rotonda central i automàticament al meu cap es dibuixa el plànol del complex universitari a vista d'ocell. Les tres rotondes amb els respectius carrers en paral·lel: 1) Medicina i Comunicació 2) Socials i Ciències 3) Humanitats; La Vila al nord-oest; el SAF aquí al davant; Veterinària tot recte; i l'estable dels cavalls just al darrere. Ho puc recordar gairebé tot. La grisor de la Facultat de Medicina, marcada per l'obsolescència arquitectònica i dos ponts per sota dels quals passen els cotxes, i els estols aplegats de futurs metges i metgesses anant i venint i travessant intrèpidament la via —amb el semblant enaltit i impassible del sanador encara a mig fer— i escampats per la gespa en petits grups al solaç; les pistes de tennis, on sempre sobrevo-laven pilotes òrfenes resseguint vulgars trajectòries, i el SAF, amb el flux constant de persones que entraven i sortien de l'edifici, i el pont cobert, per on no vaig caminar mai; els pàrquings saturats, farcits de cotxes aparcats sense cap criteri espacial; o La Vila, on vaig viure quatre anys, que bé podrien ser dies. El cor em fa un salt, i decideixo passar pel primer carrer. Sé, amb tota seguretat, que la via més ràpida per arribar a Bellaterra és pel tercer carrer, que es prolonga en línia recta cap a una carretera de sortida i que, en qüestió de minuts, ens duria a la nostra destinació. Però agafo el primer carrer, m'aferro als records. L'adreço i faig les dues rotondes abans d'arribar a la Facultat de Medicina. És dissabte,

però, com ja he dit, m'aferro instintivament al passat i la concurrència d'estudiants i professors i cotxes i busos pujant i baixant atrapats en un eix cíclic i etern es fa evident a la vista. Travesso el pont i, a la dreta de la via —en doble direcció i dividida per una filera d'arbustos ben pentinats—, rere el daltabaix, descobreixo parcialment la Facultat de Ciències de la Comunicació. «L'edifici de maons»; aquest cop el record s'emparaula i és implacable. Mentre avanço es revela, de mica en mica, la totalitat de l'edifici. Veig els bancs a banda i banda de la façana principal, on, entre classe i classe, sèiem a fer el cigarret; arran de terra, els tubs metàl·lics de pintura cromada, rugosos i incòmodes per asseure-s'hi, però sempre atapeïts de gent xerrant; les múltiples antenes escampades per tota la teulada, fidels i estàtiques, com disposades allà, fortuïtament, per una força superior. Llavors observo el metre quadrat on va canviar la meua vida. Somric.

—Reina..., reina —la desperto—. Mira.

Obre els ulls remugant i, endormiscada, observa allà on assenyaló. Somriu, em fa un petó i s'embolcalla amb el meu braç.

4

De sobte, tots sentim una mena de trasbalsament, un neguit, una alteració inhabitual dins l'espai que fa més d'una hora que compartim... És la Nora; s'ha després dels auriculars, ha traspassat la bombolla i sembla que vol dir alguna cosa a aquells estranys que diuen que són la seva família.

—És prou maco això, no?

Durant uns segons regna el silenci. Ningú no sap què dir. Finalment irrompo; cal aprofitar les comptades ocasions que es presta al diàleg amable.

—És la Universitat. Aquí va estudiar el teu pare... Mira, aquella és la meva facultat. Bé, l'era...

—És com un institut, oi?

—Sí..., bé, és com anar a l'escola, si vols dir això. No canvia tant...

Se la queda mirant, i observa l'entorn, la pineda adjacent al carrer que baixa, la masia de l'Escola de Postgrau, la Vila... I finalment veig que em mira pel retrovisor, com obeint a l'ordre lògic del paisatge.

Arribo a la rotonda que ens dóna la benvinguda a la Vila per la banda oriental, i la primera cosa que adverteixo, sense cap tipus d'esforç, és l'estructura esglaonada a causa dels diferents blocs que la componen. També el color gris rogenic i penetrant, i la textura granulosa de les parets de pedra conglomerada, i les escales enfrontades formant un triangle irregular amb el replà que les culmina. Immediatament, detecto la porta que vaig passar centenars de vegades. Bloc E, última planta, porta onze. M'hi veig caminant. Bé, hi veig un figurant imprecís i intemporal dels meus records que entra i surt i llegeix al sofà i fa l'amor i menja i riu i diu bajanades i s'avorreix i plora i canta també. Tot m'arriba comprimit, de manera massiva i brutal. Per moments, em sento incapaç d'absorbir tanta informació i sento els efectes opriments de l'esforç entre les temples. No obstant això, en pocs segons em recupero i

m'adono que tampoc no n'hi ha per a tant. En efecte, l'embat emocional és menys incisiu que fa deu minuts, quan encara no havíem tombat per la sortida de l'autovia i el vòrtex d'imatges pretèrites i sentiments recobrats era pervers. De sobte, la bateria d'imatges viscudes, la síntesi mental dels quatre anys que vaig passar a la Vila em genera un efecte inesperat de resignació i passivitat, gairebé d'indiferència. «És el que hi ha», penso. Al cap i a la fi, d'això es tracta, viure, i pensar-hi més del compte no genera més que recança, incertesa i pensaments que inflen i dramatitzen el simple trànsit de viure. No passa res, em dic, el que val en el fons és el privilegi de poder-hi discórrer.

5

M'acomio de la Vila amb simpatia, amb bones vibracions, tombem pel carrer que cau estrepitosament en un tram de revolts i passem pel costat del caminet de graveta i per sota del pont que dona accés a l'estació dels Ferrocarrils, fins a arribar a la petita rotonda que uneix la Vila amb la plaça Cívica i la Facultat de Veterinària. Mentre avanço i m'adreço per la rotonda faig una ullada a la meva dreta. No hi veig res d'especial, tan sols un paisatge a l'atzar. Però sé que per allà encara hi ha la plaça Cívica, el cor de la UAB, el punt de trobada i de passada i el gran ateneu social on es pregonen les injustícies que cada generació ha d'esmenar. També hi ha Correus, i l'Abacus i la inexorable biblioteca de Socials, hospici de noctàmbuls, ressaguers i misantrops a

temps parcial. El riu que mai flueix, la gespa esponjosa i assossegadora, el pont de fusta trèmul i la terrassa del restaurant, que es tanca a les cinc en punt. Redreço la mirada a l'asfalt. Quan arribi a la rotonda de Veterinària i giri a la dreta i pugi per un breu tram de revolts, s'haurà acabat. Ja no tindrè cap referència que pugui sondejar en la cerca ontològica de records. Ja no tinc res més a veure aquí, ni res més a fer, i miro endavant. Això és tot.

—...998, 999 i 1000! Papa..., i què és, una universitat?

La Laura encara no ho sap, però un dia —no tan llunyà com la gent creu—, en comptes de preguntar-se què és, irremissiblement, amb prou feines la recordarà, i aleshores, en comptes d'oblidar-la del tot, l'anhelará, i en comptes de ser una nena despreocupada serà una dona adulta, i sense voler-ho, tornarà a la universitat i experimentarà la universal dicotomia de la nostàlgia i del temps que passa. Mentrestant, es posa el banyador i amb els dos braços abraça i rebrega la seva motxilla, i em mira pel retrovisor, i em somriu.

Arnau Margenet Ortega va néixer a Vic l'any 1987, però ha viscut tota la vida a Figueres. Actualment viu a l'Escala, punt de partida del relat. Està a punt de llicenciar-se en Periodisme a la UAB, carrera que compagina amb l'exercici d'escriure i llegir, al qual dedica gran part del temps lliure. Col·labora ocasionalment amb el diari *Empordà* i la revista esportiva *Don Balón*. Aquest relat parla dels atavismes de l'ésser humà en relació amb el pas del temps i la pròpia existència; de com estan fora del nostre control però condicionen tot allò que som.